

Гуманістичний пафос новели „Гер переможений” Л. Пономаренко

7 клас

Тетяна Остапівець,

учитель української мови та літератури
загальноосвітньої школи I—III ступенів №8

Педагогічне кредо:

*Віддай людині крихітку себе,
За це душа наповнюється світлом.*
Ліна Костенко

Мета: ознайомити учнів з життям і творчістю Любові Пономаренко; вчити уважно читати й аналізувати новелу «Гер переможений», визначаючи наскрізний гуманістичний пафос твору; розкрити зміст поняття «новела», визначити її ознаки у творі; розвивати вміння грамотно висловлювати власні думки, коментувати епізоди твору, оцінювати вчинки героїв; формувати світогляд учнів; виховувати чуйність, доброту, милосердя, гуманність.

Цілі уроку.

Учні знатимуть: цікаві факти з життя Л. Пономаренко; зміст новели «Гер переможений»; тлумачення літературно-рознавчого поняття «новела».

Учні вмітимуть: пояснювати значення терміна «новела»; визначати провідну думку кожного прочитаного епізоду; коментувати власне розуміння закінчення твору; визначити основну ідею твору, обґрунтовувати її; висловлювати свої думки щодо значення гуманізму в розвитку людства і духовності кожної людини.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: портрет письменниці, виставка її книжок.

Методи, прийоми і форми роботи: «мікрофон», «передбачення», «незакінчене речення», рольова гра, бесіда, словникова робота, «два – чотири – всі разом», розповідь від імені героя, «мозковий штурм», робота в парах, «діаграма Вена».

Ім'я уроку. «Не дозволяй, щоб зло тебе перемогло, але перемагай зло добром» (Римл. 12.21).

Хід уроку

I. Мотиваційний етап

1. *Забезпечення емоційної готовності до уроку* (обмін компліментами із сусідом по парті).

2. *Актуалізація суб'єктного досвіду і опорних знань.*

У чому, на вашу думку, полягає сенс людського життя?

(Як на мене, у творчому пошуку, у відкритті нового, у любові до свого ближнього, в умінні прощати.)

Чому кожна людина повинна прощати завжди, навіть своїм ворогам?

II. Цілевизначення та планування

1. *Оголошення й аналіз теми і мети уроку* («мікрофон»).

2. *Бесіда:* «Що означають слова «гуманізм», «пафос»?»

3. *Визначення власних цілей і узгодження їх із загальними.*

4. *Узгодження плану роботи.*

5. *Ознайомлення з іменем уроку.*

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. *Робота із заголовком новели* («передбачення»).

— Про що може бути твір з назвою «Гер переможений»?

2. *З'ясування значення слова «гер»* (нім. «пан»).

3. *Читання новели вчителем або підготовленим учнем.*

(Учні мають уважно прослухати твір і дати відповідь на запитання, про що він: «Тепер я думаю, цей твір про...»)

4. *З'ясування емоційного враження від твору* («два – чотири – всі разом»).

— Що вас найбільше вразило у новелі?

5. *Словникова робота.*

Шнель – швидко; *Лейпциг* – місто у Німеччині; *гут* – добре; *кіндер* – діти; *фрау* – звертання до жінки у Німеччині.

6. *Бесіда.*

— Прокоментуйте, що мала на увазі письменниця, зазначаючи, що «полонені німці зводили цей квартал з любов'ю і розпачем»? (Спочатку було важко, а потім кожна цеглинка ніби гріла руки, в стіни вкладали душу, бо уявляли, що будують для себе, але це була лише мрія.)

— Як характеризує Фрідріха те, що він любив саджати квіти й робити прикраси зі шматочків цегли? (Добрый, щирый, чуйний, працьовитий, майстер виробів із цегли, мав потяг до прекрасного.)

— Які стосунки були між Фрідріхом і дітьми? Чому він прощав дітям їхні образи? (Дівчинка та її друзі жорстоко поводитися з полоненим німцем тільки тому, що окупанти принесли багато горя в їхнє дитяче життя. Вони ще не розуміли, що для хворого Фрідріха ця війна стала трагедією.)

— А як дорослі ставилися до полонених? З чим це, на ваш погляд, було пов'язано? (Дорослі розуміли Фрідріха краще за дітей, тому поводитися більш стримано, вдови навіть співчували полоненим.)

— Що сталося з Фрідріхом? З чим це, на ваш погляд, було пов'язано? (Безнадія, хвороба, а можливо, недитяча жорстокість дітей.)

— Що привернуло увагу оповідача, коли вона сиділа на вікні у новому будинку? (Під вікном у грудні зацвіла квітка, яка виросла з насіння, посіяного Фрідріхом.)

— Що символізує ця квітка? (Незнищенність людської душі.)

— Які ще образи-символи мають місце у новелі? (*Грядка* – «його державка в нашому злиденному місті»; *хрест* – символ смерті, духовності; *фотокартка* – людська пам'ять.)

— Яким чином була знайдена фотокартка з двома дівчатками, що належала Фрідріху? Зачитайте уривок з твору.

— Про що свідчить ця художня деталь? (Фотокартка – найдорожчий скарб Фрідріха. Вона — «лист у вічність», який дає надію, що Фрідріхові доньки дізнаються, яким був їхній батько і де він загинув.)

— Чи засуджує автор когось із персонажів новели? Чому ви так думаєте? (Дівчинка подорослішала, і лише через багато років, коли сама стала матір'ю, збагнула всю несправедливість становища, в яке потрапив німець, усвідомила глибину страждань полоненого.)

— Чого письменниця очікує від нас, читачів? (Ми не повинні забувати свою історію, маємо передати її своїм нащадкам, аби й вони поважали пам'ять загиблих і знали ціну людського життя.)

7. Розповідь від імені героя.

— Уявіть себе на місці одного з персонажів новели: дитини повоєнного часу, вдови, яка приносить німцям одяг та їжу, охоронця. Яким ви бачите Фрідріха з цієї позиції?

8. *Визначення проблематики твору («мозковий штурм»).*

(*Сенс людського життя, людина і війна, гуманізм, милосердя, засудження війни, жорстокості, батьки і діти-сироти, історична пам'ять, добро і зло.*)

9. Аналіз імені уроку.

Зверніть увагу на ім'я уроку. Прочитайте. Про що в ньому йдеться?

(Людина повинна за будь-яких обставин залишатися людиною. Зло треба перемагати добром.)

10. *Опрацювання матеріалу підручника про новелу (робота в парах).*

Назвіть ознаки новели у прочитаному творі. Порівняйте жанрові ознаки новели і оповідання. Віднайдіть спільне і відмінне (діаграма Вена).

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

1. *Рефлексія засвоєння змісту твору.*

— Про що ця новела? Чому має таку назву?

2. *Рефлексія смислів вивченого.*

— Я зрозумів сьогодні для себе...

3. *Оцінювання навчальної діяльності.*

— Найкраще на уроці працювали...

— Їм допомагали...

Домашнє завдання.

Обов'язкове загальне: написати есе «Про що я поговорив би з дорослими нині доньками Фрідріха?»

Обов'язкове на вибір: скласти тестові завдання за змістом твору; прочитати новелу батькам і поцікавитися їхніми враженнями.

За бажанням: намалювати ілюстрації; прочитати інші твори Любові Пономаренко.
